

mgr Mikołaj Ratajczak

Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu

***Oświecenie w Kryształowym Pałacu –
Sloterdijk o współczesnej kondycji podmiotowości***

Postawienie pytania o oświecenie w kontekście biopolitycznej konstytucji współczesności (czy też nowoczesności w ogóle) wymaga dzisiaj połączenia dwóch różnych perspektyw krytyczno-społecznych, wywodzących się: z jednej strony, od Foucaulta, z drugiej zaś, ze szkoły frankfurckiej. Jednym z niewielu myślicieli, którym udało się w nowatorski sposób podjąć to zadanie, jest z pewnością Peter Sloterdijk. Jego projekt filozoficzny ujmuje przestrzeń (zachodniego) społeczeństwa jako system technik, narzędzi i aparatów hodowania ludzi, jako ludzką szklarnię czy też cieplarnię, opatrywanych przez niego mianem Kryształowego Pałacu – na poły metaforą, a na poły historycznym paradygmatem organizacji relacji władzy, teoretyczną i polityczną alternatywą dla panopticonu. Jednocześnie jednak Sloterdijk sięga po pojęcia z arsenału filozofii świadomości, kontynuując na swój sposób program krytyki nowych postaci rozumu i opartych na nim metod organizacji społecznej. Jego projekt spaja innowacyjne podejście do kwestii konstytucji współczesnej podmiotowości, którą stara się on opisać zarówno pod kątem sposobów regulacji jej habitusu, jak i nowych technik uznania czy też form świadomości relacji środków i celów. W moim wystąpieniu skupię się na wczesnych pismach niemieckiego filozofa, zwłaszcza *Krytyce cynicznego rozumu*, oraz jego ostatnich publikacjach, takich jak *Du musst dein Leben ändern* czy *Gniew i czas*. Postaram się poddać eksplikacji sposób, w jaki Sloterdijk rozumie dzisiejsze zadanie oświecenia, i zadać pytanie o jego wierność własnym inspiracjom intelektualnym (z których większość, jakby nie patrzeć, wywodzi się z tradycji marksistowskiej, choć z pewnością nie należy do jej ortodoksji), a także o wagę, znaczenie i trafność jego ujęcia kondycji współczesności.